

מבוא לכלכלה

תוכן העניינים

1.	עקומת תמורה ומסחר בינלאומי.	1.
5.	הקצאת גורמי ייצור ושוק העבודה.	2.
14.	פונקציית ההוצאות ופונקציית ההיצע.	3.
(ללא ספר)	הצרכן, הביקוש והרווחה החברתית.	4.
(ללא ספר)	התחרות בשוק המוצרים.	5.
(ללא ספר)	התערבות ממשלה במשק סגור.	6.
16.	התערבות ממשלה במשק פתוח.	7.
18.	שיווי משקל בטווח ארוך.	8.
(ללא ספר)	התנהגות אסטרטגית ותורת המשחקים.	9.
(ללא ספר)	מונופול.	10.
(ללא ספר)	כשלי שוק - השפעות חיצוניות ומוצרים ציבוריים.	11.
20.	אי שיוויון בחלוקת הכנסות - עקומת לורנץ ומדד גיני.	12.
25.	חשבונאות לאומית.	13.
(ללא ספר)	שוק העבודה.	14.
29.	בנקים וכמות הכסף.	15.
(ללא ספר)	מודל קיינס חלק א'.	16.

מבוא לכלכלה

פרק 1 - עקומת תמורה ומסחר בינלאומי

תוכן העניינים

1. כללי 1

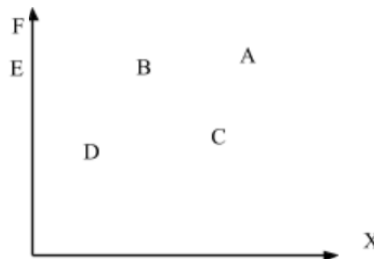
עקומת תמורה ומסחר בינלאומי:

שאלות:

- (1) להלן מספר טענות לגבי עקומת התמורה:
- א. עקומת התמורה תגדל (תצא החוצה) אם תקטן האבטלה במשק.
  - ב. עקומת התמורה תגדל (תצא החוצה) אם המשק יעבור ממצב לא יעיל למצב יעיל.
  - ג. עקומת התמורה תגדל (תצא החוצה) אם יחול שיפור טכנולוגי בייצור אחד המוצרים.
  - ד. עקומת התמורה תגדל (תצא החוצה) יקטן מספר העובדים.
  - ה. עקומת התמורה תגדל (תצא החוצה) אם המשק יקבל מענק מאחד המוצרים.

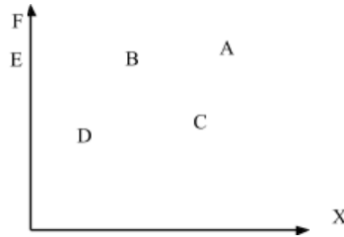
- (2) משק מייצר את מוצר X ומוצר Y באמצעות עובדים בלבד. להלן מספר טענות לגבי המשק כאשר הוא מייצר משני המוצרים ונמצא על עקומת התמורה:
- א. המשק מייצר באופן יעיל ולכן הגדלת הייצור של מוצר X מחייבת ויתור על מוצר Y.
  - ב. ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור כל אחד מן המוצרים יכולה להיות חיובית או אפס.
  - ג. המשק מייצר באופן יעיל ולכן ניתן להגדיל את הייצור של מוצר אחד מבלי להקטין את הייצור של המוצר השני.
  - ד. על מנת להגדיל ייצור מוצר X אפשר להעביר עובדים מייצור מוצר X לייצור מוצר Y.

- (3) להלן תרשים של עקומת תמורה ומספר נקודות הנמצאות ביחס מסוים לעקומה:

- להלן מספר טענות לגבי התרשים:
- א. הייצור בנקודה E אינו יעיל יותר מהייצור בנקודה B.
  - ב. הייצור בנקודה A יעיל יותר מהייצור בנקודה B.
  - ג. הייצור בנקודה C יעיל יותר מהייצור בנקודה B.
  - ד. הייצור בנקודה D יעיל יותר מהייצור בנקודה B.

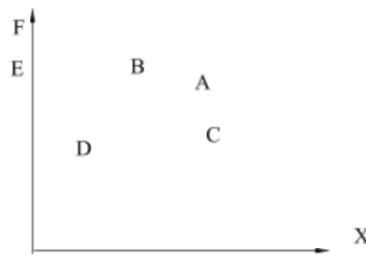
4) להלן תרשים של עקומת תמורה ומספר נקודות הנמצאות ביחס מסוים לעקומה:

להלן מספר טענות לגבי התרשים:

- א. ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר X חיובית בנקודות D ו-E.
- ב. ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר X חיובית בנקודות B ו-C.
- ג. במעבר מנקודה D לנקודה B, ניתן להגדיל את ייצור מוצר Y רק ע"י ויתור על מוצר X.
- ד. במעבר מנקודה C לנקודה B, ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר X גדלה.

5) להלן תרשים של עקומת תמורה ומספר נקודות הנמצאות ביחס מסוים לעקומה:

להלן מספר טענות לגבי התרשים:

- א. שיפור טכנולוגי בייצור מוצר X יכול לאפשר למשק לייצר בנקודה F.
- ב. שיפור טכנולוגי בייצור מוצר Y לא יכול להביא לגידול בייצור שני המוצרים.
- ג. אם, במצב המוצא, המשק מייצר בנקודה E, אזי שיפור טכנולוגי בייצור מוצר X לא יכול להביא לגידול בייצור שני המוצרים.
- ד. מענק שהמשק מקבל ממוצר X יכול להביא את המשק לייצר בנקודה A.

6) להלן מספר טענות לגבי עקומת התמורה:

- א. גידול בכמות גורמי הייצור תגדיל בהכרח את עקומת התמורה.
- ב. ייצור יעיל מחייב תעסוקה מלאה של כל גורמי הייצור.
- ג. אם המשק נמצא על גבול אפשרויות הייצור הוא מייצר באופן יעיל.
- ד. אם חלק מגורמי הייצור מובטלים, הרי שניתן להגדיל את התפוקה של מוצר אחד ללא ויתור על המוצר השני.

(7) להלן מספר טענות לגבי עקומת התמורה של משק בעל גורם ייצור יחיד (עבודה). איזו מהטענות הבאות אינה נכונה:

- א. גידול בכמות גורמי הייצור תגדיל בהכרח את עקומת התמורה.
- ב. ייצור יעיל מחייב תעסוקה מלאה של כל גורמי הייצור.
- ג. אם המשק נמצא על גבול אפשרויות הייצור הוא מייצר באופן יעיל.
- ד. אם חלק מגורמי הייצור מובטלים, הרי שההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור יחידת מוצר נוספת היא חיובית.

(8) משק מייצר את מוצר X ומוצר Y באמצעות עובדים בלבד. להלן מספר טענות:

- א. אם הכמויות המקסימליות שהמשק יכול לייצר משני המוצרים שוות, אזי ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר X שווה 1.
- ב. אם המשק מייצר כמויות שוות משני המוצרים, אזי ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר X שווה 1.
- ג. אם הכמויות המקסימליות שהמשק יכול לייצר משני המוצרים שוות, אזי ההוצאה האלטרנטיבית הממוצעת לייצור מוצר X שווה 1, אם המשק מייצר רק את מוצר X.
- ד. אם המשק מייצר כמויות שוות משני המוצרים, אזי ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר X שווה 1, רק אם עקומת התמורה ליניארית.

(9) במשק הישראלי מייצרים מוצרי מזון ומוצרי בידור. כעת החליטו להעביר חלק מן הפועלים מייצור מזון לייצור מוצרי בידור. התברר שתפוקת מוצרי הבידור גדלה בעוד תפוקת מוצרי המזון לא השתנתה. איזו מן הטענות הבאות המתייחסת למעבר הפועלים אינה נכונה:

- א. במצב המוצא, הייצור במשק לא היה יעיל.
- ב. התפוקה השולית של הפועלים שהועברו הייתה חיובית בשני המוצרים.
- ג. התפוקה השולית של הפועלים שהועברו הייתה חיובית בייצור מוצרי בידור ואפס בייצור מוצרי מזון.
- ד. ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצרי בידור הייתה אפס.

(10) אם ידוע שהמשק מייצר תמיד כמויות חיוביות משני המוצרים ונמצא על עקומת התמורה, אזי:

- א. ההוצאה האלטרנטיבית השולית בייצור שני המוצרים גדולה מאפס.
- ב. אם בנוסף נתון שהמשק מייצר כמות שווה משני המוצרים, אזי ההוצאה האלטרנטיבית השולית שווה ל-1.
- ג. אם בנוסף נתון שחלק מגורמי הייצור אינם מועסקים, אזי המשק אינו מייצר ביעילות.
- ד. גידול בכמות של אחד מגורמי הייצור יביא בהכרח לגידול בכמות המיוצרת ממוצר Y.

- (11)** משק מייצר את מוצר X ומוצר Y באמצעות עובדים בלבד. ידוע שהתפוקה השולית של העובדים קבועה בשני המוצרים. איזו מן הטענות הבאות אינה נכונה:
- א. עקומת התמורה של המשק ליניארית.
  - ב. ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר X קבועה ושווה להוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר Y.
  - ג. אם הכמויות המקסימליות שהמשק יכול לייצר משני המוצרים שוות, אזי ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר X שווה 1.
  - ד. ההוצאה האלטרנטיבית השולית לייצור מוצר X שווה להוצאה האלטרנטיבית הממוצעת לייצור מוצר X.

- (12)** להלן מספר טענות לגבי עקומת התמורה:
1. אם התפוקה השולית של גורם הייצור חיובית וקבועה בייצור שני המוצרים, עקומת התמורה תהיה ליניארית.
  2. רק אם התפוקה השולית של גורם הייצור חיובית ופוחתת בייצור שני המוצרים, עקומת התמורה תהיה קמורה (רגילה).
  3. אם קיימים שני גורמי ייצור שונים והתפוקה השולית של שני גורמי הייצור חיובית וקבועה בייצור שני המוצרים, עקומת התמורה תהיה קו שבור בעל שני קטעים.
- א. רק טענה 1 נכונה.
  - ב. רק טענה 2 נכונה.
  - ג. רק טענה 3 נכונה.
  - ד. טענות 1 ו-2 נכונות.

תשובות סופיות:

(1) ג'	(2) א'	(3) א'	(4) ב'	(5) ג'
(6) ג'	(7) ד'	(8) ג'	(9) ב'	(10) א'
(11) ב'	(12) א'			

מבוא לכלכלה

פרק 2 - הקצאת גורמי ייצור ושוק העבודה

תוכן העניינים

1. כללי 5

פונקציות ייצור בטבלה:

שאלות:

- (1) להלן מספר טענות לגבי הקצאה יעילה (הניחו שחוק התפוקה שולית הפוחתת מתקיים):
  - א. כדאי להעסיק פועל כל עוד תפוקתו השולית חיובית.
  - ב. כדאי להעסיק פועל עד שתפוקתו השולית שווה אפס.
  - ג. כדאי להעסיק פועל כל עוד תפוקתו השולית אינה פוחתת.
  - ד. כדאי להעסיק פועל כל עוד תפוקתו השולית גבוהה או שווה לשכר שלו.

- (2) להלן מספר טענות לגבי הקצאה יעילה (הניחו שחוק התפוקה שולית הפוחתת מתקיים):
  - א. גידול במספר גורמי הייצור הקבועים (שדות) בלבד מקטין את התפוקה השולית שלהם ומגדיל את התפוקה השולית של גורם הייצור המשתנה (פועלים).
  - ב. גידול במספר גורמי הייצור הקבועים (שדות) בלבד מגדיל את התפוקה השולית שלהם ומקטין את התפוקה השולית של גורם הייצור המשתנה (פועלים).
  - ג. תפוקתו השולית של גורם הייצור הקבוע (שדה או מכונה) שווה לתפוקתו השולית של גורם הייצור המשתנה (פועלים).
  - ד. כל הטענות אינן נכונות.

- (3) משק מייצר באמצעות גורמי ייצור קבועים (שדות או מכונות) ובאמצעות גורמי ייצור משתנים (פועלים) בתנאי תפוקה שולית פוחתת. להלן מספר טענות:
  - א. גידול במספר הפועלים יקטין את התפוקה הכוללת.
  - ב. גידול במספר המכונות יקטין את התפוקה הכוללת.
  - ג. גידול במספר המכונות והפועלים בו זמנית יקטין את התפוקה השולית של שניהם.
  - ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

(4) להלן פונקציית הייצור של שדה חיטה המצוי בבעלותו של בעל שדה יחיד:

מספר פועלים	תפוקה כוללת בק"ג ביום עבודה
1	80
2	150
3	210
4	260
5	300
6	290

בעל השדה יכול להעסיק פועלים בשכר של 200 ₪ ליום.
ק"ג חיטה נמכר בשוק החופשי בסך של 5 ₪ לק"ג.
מכאן ש:

- א. כדאי לבעל השדה להעסיק 4 פועלים.
- ב. רווחי בעל השדה יהיו 600 ₪ ליום עבודה.
- ג. התפוקה השולית של הפועלים עולה ואחר כך פוחתת.
- ד. ההוצאה השולית לייצור ק"ג חיטה עולה עם גידול בתפוקה.

(5) בקיבוץ חרמש יש 10 שדות מסוג א' ו-10 שדות מסוג ב'. בכל שדה ניתן לגדל חיטה בלבד. להלן יכולת הייצור של כל שדה בשנה חקלאית.
בקיבוץ יש 50 חברים המסוגלים לעבוד בשדות.

מספר פועלים	שדה א' – תפוקה כוללת בטון	שדה ב' – תפוקה כוללת בטון
1	80	65
2	150	110
3	210	150
4	260	180
5	300	200
6	290	210

- א. התפוקה הכוללת של המשק היא 3,050 טון חיטה.
- ב. התפוקה השולית של הפועלים היא 60 טון חיטה.
- ג. אם מחיר טון חיטה שווה 50 ₪, אזי שכר הפועלים הוא 50 ₪.
- ד. התפוקה השולית של שדה ב' הוא 20 טון חיטה.

- (6) קיבוץ חרמש, מהשאלה הקודמת, הכשיר את שדות ב' לגידול של כותנה. ידוע שמחיר טון חיטה הוא 500 ₪ ומחיר טון כותנה הוא 1,000 ₪.
- ערך התפוקה הכוללת של המשק הוא 200,000 ₪.
  - ערך התפוקה השולית של הפועלים הוא 40,000 ₪.
  - כל החברים יועסקו בגידול כותנה.
  - שכרו של כל חבר הוא 35,000 ₪.
- (7) קיבוץ חרמש, שאינו יורד מהכותרות, מקבל הצעה מהקיבוץ השכן לקבל שדה נוסף, שבו ניתן לגדל כותנה (בנוסף לשדות ב' שהוכשרו לעניין בשאלה 2). בתמורה מבקש הקיבוץ השכן לקבל חבר אחד מקיבוץ חרמש, שיעבוד אצלו וכן סכום כסף נוסף.
- העסקה, בכל מקרה, אינה כדאית לקיבוץ חרמש.
  - העסקה, בכל מקרה, כדאית לקיבוץ חרמש.
  - העסקה רווחית לקיבוץ חרמש, רק אם סכום הכסף יהיה נמוך מ-10,000 ₪.
  - העסקה רווחית לקיבוץ חרמש, רק אם סכום הכסף יהיה נמוך מ-20,000 ₪.
- (8) ליצרן מכוניות לעיבוד לוחות עץ, מכוונות בעלות יכולת ייצור שונה המוצגת להלן. שכר כל פועל במשק-100 ₪ ליום עבודה והתשלום המתקבל בגין עיבוד לוח הוא 20 ₪.

מכונה א' – מספר לוחות ביום	מכונה ב' – מספר לוחות ביום	מכונה ג' – מספר לוחות ביום	תשומת עבודה
12	15	8	1
20	25	15	2
27	30	21	3
32	31	24	4
33	31	26	5

איזו מהטענות אינה נכונה :

- היצרן יעסיק 10 פועלים.
- היצרן יהיה מוכן להחכיר את כל המכוניות תמורת 650 ₪.
- היצרן יהיה מוכן להחכיר את מכונה א' תמורת 240 ₪ לפחות.
- התפוקה השולית של הפועלים פוחתת בכל המכוניות.

9) יצרן המייצר את מוצר X, בעל 2 מכונות עם יכולת ייצור שונה המוצגת להלן:

מכונה ב'	מכונה א'	תשומת עבודה
26	24	1
48	36	2
66	44	3
80	50	4

- נתון שמחיר מוצר X בשוק הוא 10 ₪ ושכר הפועלים הוא 200 ₪.
- היצרן יעסיק 4 פועלים.
  - היצרן יהיה מוכן להחליף את מכונה ב' תמורת מכונה א' נוספת ו-50 ₪.
  - היצרן יהיה מוכן להחכיר את מכונה א' תמורת 30 ₪ לפחות.
  - החלפת מכונה א' במכונה מסוג ב' כדאית, רק אם עלות ההחלפה נמוכה מ-50 ₪.

- 10) בהמשך לנתוני השאלה הקודמת הממשלה החליטה לסבסד את השכר למעסיקים ב-25%. מכאן ש:
- היצרן יעסיק 3 פועלים.
  - רווחי היצרן יגדלו ב-150%.
  - היצרן יהיה מוכן להחכיר את מכונה א' תמורת 100 ₪ לפחות.
  - כל הטענות האחרות אינן נכונות.

- 11) מפעל מייצר בתנאי תפוקה שולית פוחתת מההתחלה עם גידול בתפוקה. להלן מספר טענות:
- התפוקה הממוצעת פוחתת עם גידול בתפוקה וגבוהה מהתפוקה השולית מעבר לעובד הראשון.
  - התפוקה הממוצעת קבועה.
  - הגדלת מספר העובדים פי 2 תגדיל את התפוקה פי 2.
  - הקטנת מספר העובדים ב-50% תקטין את התפוקה הכוללת ביותר מ-50%.

- 12) מפעל מייצר בתנאי תפוקה שולית עולה בהתחלה עד לשלושה עובדים ולאחר מכן פוחתת ככל שהתפוקה גדלה. להלן מספר טענות:
- התפוקה הממוצעת עולה גם כן עד לשלושה עובדים ופוחתת לאחר מכן.
  - התפוקה הממוצעת קבועה.
  - הגדלת מספר העובדים משלושה עובדים לשישה עובדים תגדיל את התפוקה בפחות מפי 2.
  - התפוקה השולית של העובד הרביעי יכולה להיות גבוהה יותר מהתפוקה השולית של העובד השני.

- 13) בעיירה פלדטאון יש 10 קווי ייצור פלדה מסוג א' ועוד 8 קווי ייצור פלדה מסוג ב'. לכל קו ייצור יש בעלים משלו. בעיירה יש 38 פועלים המתחרים ביניהם על מקום העבודה. להלן פונקציית הייצור של כל קו ולאחר מכן מספר טענות:

תפוקה בטונות קו ייצור ב'	תפוקה בטונות קו ייצור א'	תשומת עבודה לשנה
12	11	1
22	18	2
30	24	3
32	29	4
31	32	5

- א. התפוקה השולית של הפועלים היא 10 טון פלדה.
 ב. רווחי בעלי קו מסוג א' הם 5 טון פלדה.
 ג. רווחי בעלי קו מסוג ב' הם 6 טון פלדה.
 ד. התפוקה השולית של קו ייצור מסוג ב' היא 9 טון פלדה.

- 14) בעיר סווטש יש 100 קווי ייצור שעונים מסוג א' ועוד 50 קווי ייצור שעונים מסוג ב'. לכל קו ייצור יש בעלים משלו. בעיירה יש 280 פועלים המתחרים ביניהם על מקום העבודה. כל שעון נמכר בשוק במחיר של \$100. להלן פונקציית הייצור של כל קו ולאחר מכן מספר טענות:

תפוקה ביחידות קו ייצור ב'	תפוקה ביחידות קו ייצור א'	תשומת עבודה לשנה
120	110	1
220	180	2
250	240	3
270	250	4
280	260	5

- א. התפוקה השולית של הפועלים היא 120 שעונים.
 ב. רווחי בעלי קו מסוג א' הם \$4000.
 ג. רווחי בעלי קו מסוג ב' הם \$1500.
 ד. התפוקה השולית של קו ייצור מסוג ב' היא 70 שעונים.

- 15) בהמשך לנתוני השאלה הקודמת, ידוע שכתוצאה משריפה נהרסו 15 קווי ייצור מסוג ב'. כתוצאה מכך:

- א. התפוקה השולית של הפועלים תגדל.
 ב. רווחי בעלי קו מסוג א' לא ישתנו.
 ג. רווחי בעלי קו מסוג ב' לא ישתנו.
 ד. התפוקה השולית של קו ייצור מסוג ב' תגדל.

16 לרשות המשק יש 3 מכונות לייצור בובות עץ. המכונות בעלות יכולת ייצור שונה המוצגת להלן. במשק יש 6 פועלים.

מכונה א' – מספר בובות ביום	מכונה ב' – מספר בובות ביום	מכונה ג' – מספר בובות ביום	תשומת עבודה
12	15	8	1
20	25	14	2
27	30	19	3
32	31	23	4
33	31	26	5

- בהינתן שהמשק מקצה באופן יעיל את הפועלים:
- היצרן יעסיק 2 פועלים בכל אחת מהמכונות.
  - היצרן יהיה מוכן להחליף מכונה מסוג א' במכונה מסוג ב'.
  - היצרן יהיה מוכן להחליף מכונה מסוג ג' במכונה מסוג ב' ולשלם בנוסף עוד 12 בובות עץ.
  - כל הטענות האחרות אינן נכונות.

17 במפעל טקסטיל קיימים שלושה סוגים של מכונות לייצור חולצות. לרשות המפעל 10 מכונות מכל סוג. שכר הפועלים הוא 450 ₪ ליום עבודה. מחיר חולצה בשוק הוא 120 ₪. עלות הבד לייצור כל חולצה היא 45 ₪.

מכונה א' – מספר חולצות ביום	מכונה ב' – מספר חולצות ביום	מכונה ג' – מספר חולצות ביום	תשומת עבודה
12	15	8	1
20	25	15	2
27	30	21	3
32	31	24	4
33	31	26	5

- בהינתן שהמשק מקצה באופן יעיל את הפועלים:
- במפעל יועסקו 100 פועלים.
  - הרווח של המפעל יהיה 18,750 ₪.
  - התפוקה של המפעל היא 670 חולצות.
  - טענות א' ו-ג' נכונות.

18 במפעל טקסטיל קיימים שלושה סוגים של מכונות :
מכונה מסוג א' מייצרת חולצות, מכונה מסוג ב' מייצרת מכנסיים ומכונה מסוג ג' מייצרת חצאיות. לרשות המפעל 10 מכונות מכל סוג. ידוע שעומדים לרשות המפעל 45 פועלים. מחיר חולצה בשוק הוא 120 ₪. מחיר מכנסיים בשוק הוא 100 ₪. מחיר חצאית בשוק הוא 150 ₪.

תשומת עבודה	מכונה א' – מספר חולצות ביום	מכונה ב' – מספר מכנסיים ביום	מכונה ג' – מספר חצאיות ביום
1	12	15	8
2	20	25	15
3	27	30	21
4	32	31	24
5	33	31	26

בהינתן שהמפעל מקצה באופן יעיל את הפועלים, איזו מהטענות הבאות אינה נכונה :
א. המפעל ייצר 120 חולצות, 200 מכנסיים ו-150 חצאיות.
ב. שכר הפועלים יהיה 1,000 ₪.
ג. הפדיון הכולל של המפעל יהיה 56,900 ₪.
ד. הרווח הכולל של המפעל יהיה 10,000 ₪.

19 התייחס לנתונים בשאלה הקודמת.
בהינתן שהמפעל מקצה באופן יעיל את הפועלים, איזו מהטענות הבאות אינה נכונה :
א. המפעל ירוויח יותר אם יעמדו לרשותו עוד 5 פועלים.
ב. אילו כל מכונה הייתה בבעלות נפרדת אזי בעלי מכונה מסוג א' היו מרוויחים 440 ₪.
ג. אילו כל מכונה הייתה בבעלות נפרדת אזי בעלי מכונה מסוג ב' היו מרוויחים 500 ₪.
ד. אילו כל מכונה הייתה בבעלות נפרדת אזי בעלי מכונה מסוג ג' היו מרוויחים 250 ₪.

20 התייחס לנתונים בשאלה 18.
בהינתן שהמפעל מקצה באופן יעיל את הפועלים, איזו מהטענות הבאות אינה נכונה :
א. אם הממשלה תיתן סובסידיה של 10 ₪ לכל זוג מכנסיים, אזי תשתנה ההקצאה במפעל.
ב. אם הממשלה תיתן סובסידיה של 10 ₪ לכל חולצה, אזי תשתנה ההקצאה במפעל.
ג. אם יחול שיפור טכנולוגי, המגדיל את התפוקה השולית של הפועלים, העובדים על מכונה ב' בשיעור של 10%, אזי תשתנה ההקצאה במפעל.
ד. אם יחול שיפור טכנולוגי, המגדיל את התפוקה השולית של הפועלים בכל המכונות ב' בשיעור של 10%, אזי לא תשתנה ההקצאה במפעל.

(21) במשק הפועל בתנאי תחרות משוכללת, שבו השכר משולם ביחידות תפוקה,

כדאי להעסיק פועלים כל עוד :

- א. תפוקתם השולית עולה.
- ב. תפוקתם השולית חיובית.
- ג. תפוקתם השולית גבוהה או שווה לשכר שלהם.
- ד. תפוקתם השולית גבוהה או שווה לעלות השולית לייצור המוצר.

(22) משק מייצר באמצעות גורמי ייצור קבועים (שדות או מכונות) ובאמצעות גורמי

ייצור משתנים (פועלים) בתנאי תפוקה שולית פוחתת. להלן מספר טענות :

- א. גידול במספר גורמי הייצור הקבועים ללא שינוי במספר גורמי הייצור המשתנים, יגדיל את התפוקה השולית של שני גורמי הייצור (הקבועים והמשתנים).
- ב. גידול במספר גורמי הייצור המשתנים ללא שינוי במספר גורמי הייצור הקבועים, יגדיל את התפוקה השולית של שני גורמי הייצור (הקבועים והמשתנים).
- ג. גידול במספר גורמי הייצור הקבועים ללא שינוי במספר גורמי הייצור המשתנים, יגדיל את התפוקה השולית של גורמי הייצור המשתנים ויקטין את התפוקה השולית של גורמי הייצור הקבועים.
- ד. גידול במספר גורמי הייצור הקבועים ללא שינוי במספר גורמי הייצור המשתנים, יגדיל את הרווחים של בעלי ההון (הבעלים של גורמי הייצור הקבועים).

(23) להלן פונקציית הייצור של מכונה לייצור נעליים כפונקציה של מספר הפועלים

המועסקים בה בחודש עבודה :

מספר פועלים	תפוקה כוללת של זוגות נעליים
1	80
2	190
3	290
4	350
5	400
6	420

שכר פועל במשק הוא 7000 ₪ לחודש. מחיר נעליים בשוק הוא 100 ₪ לזוג. בעל המפעל שילם מראש בתחילת השנה שכר דירה חודשי בסך 2,000 ₪ לחודש. מכאן ש :

- א. התפוקה הכוללת תהיה 420 זוגות נעליים בחודש.
- ב. המפעל יעסיק 5 פועלים.
- ג. ההוצאה השולית לייצור זוג נעליים עולה כל הזמן.
- ד. רווחי בעל המפעל יהיו 6,000 ₪ לחודש.

תשובות סופיות:

(1 ד'	(2 א'	(3 ד'	(4 ד'	(5 ד'
(6 ד'	(7 ג'	(8 ב'	(9 ב'	(10 ב'
(11 א'	(12 ד'	(13 ד'	(14 ב'	(15 ד'
(16 ב'	(17 ב'	(18 ד'	(19 א'	(20 ד'
(21 ג'	(22 ג'	(23 ד'		

מבוא לכלכלה

פרק 3 - פונקציית ההוצאות ופונקציית ההיצע

תוכן העניינים

1. כללי 14

הוצאות יצרן:

שאלות:

- (1) להלן מספר טענות:
- אם יצרן הפועל בתנאי תחרות משוכללת מייצר כמות, שבה העלות המשתנה הממוצעת (AVC) שווה למחיר המוצר בשוק אזי לא יהיו לו רווחים.
  - אם יצרן הפועל בתנאי תחרות משוכללת מייצר כמות, שבה העלות המשתנה הממוצעת (AVC) נמוכה ממחיר המוצר בשוק אזי יהיו לו רווחים.
  - אם מחיר המוצר בשוק עולה, הרווח לכל יחידה גדל ולכן גידול בכמות המיוצרת, שמעלה את העלות השולית (MC) אינו כדאי.
  - אם הפדיון מכסה את ההוצאות הקבועות, אזי כדאי לייצר בטווח הקצר.
- (2) נתונה פונקציית ההוצאה המשתנה הממוצעת של פירמה תחרותית. לפירמה יש הוצאות קבועות. הנחה: ייצור יחידות שלמות בלבד.

תפוקה - Q	1	2	3	4	5	6	7
עלות משתנה ממוצעת - AVC	21	19	18	18	21	24	30

- אם מחיר השוק הוא 21 ₪, הפירמה תמכור בטווח הקצר ותציע 4 יחידות וייתכן שגם בטווח הארוך.
- אם מחיר השוק הוא 19 ₪, הפירמה תמכור בטווח הארוך ותציע 3 או 4 יחידות.
- אם ידוע שההוצאות הקבועות הן בסך 10 ₪ ומחיר השוק הוא 18 ₪, הפירמה תמכור בטווח הארוך ותציע 4 יחידות.
- אם מחיר השוק הוא 21 ₪, הפירמה תמכור בטווח הארוך ותציע 1 או 5 יחידות.

(3) נתונה פונקציית העלות הכוללת של פירמה תחרותית. הניחו שמייצרים יחידות שלמות.

7	6	5	4	3	2	1	0	תפוקה - Q
210	178	153	131	110	91	71	46	סה"כ עלויות - TC

- מחיר השוק הוא 25 ₪. מכאן ש:
- הפירמה לא תייצר כלל.
  - הפירמה תייצר 6 יחידות בטווח הקצר.
  - הפירמה תייצר 7 יחידות בטווח הארוך והקצר.
  - הפירמה שואפת שהרווח השולי יהיה מקסימלי ולכן היא תייצר 2 יחידות.
  - הפירמה תהיה אדישה בין ייצור יחידה אחת לייצור 6 יחידות, מפני שהעלות השולית זהה ושווה למחיר השוק בשני המקרים.

(4) בשוק המוצר קיים מצב של תחרות משוכללת. חברה חתמה על חוזה לשכירת המפעל למשך שנה. דמי השכירות הם 150,000 ₪ לחודש. להלן ההוצאות החודשיות של הפירמה:

5	4	3	2	1	כמות
244,000	144,000	72,000	36,000	12,000	סך ההוצאות המשתנות

- מחיר השוק עלה ל-72,000 שקלים ליחידה. כתוצאה מכך:
- הפירמה תייצר 3 יחידות ותשווה בין מחיר השוק לסך ההוצאות המשתנות.
  - הרווח של הפירמה בטווח הקצר (הרווח התפעולי) יהיה 96,000 ₪.
  - הרווח הכולל של הפירמה הוא מינוס 6,000 ₪ (כלומר הפסד), ולכן הפירמה תייצר בטווח הקצר, אך תצא מהענף בטווח הארוך.
  - הפירמה תייצר בטווח הארוך.

תשובות סופיות:

(1) א' (2) א' (3) ב' (4) ג'

מבוא לכלכלה

פרק 4 - הצרכן, הביקוש והרווחה החברתית

תוכן העניינים

1. פונקציית הביקוש ..... (ללא ספר)

מבוא לכלכלה

פרק 5 - התחרות בשוק המוצרים

תוכן העניינים

1. כללי ..... (ללא ספר)

מבוא לכלכלה

פרק 6 - התערבות ממשלה במשק סגור

תוכן העניינים

1. כללי ..... (ללא ספר)

מבוא לכלכלה

פרק 7 - התערבות ממשלה במשק פתוח

תוכן העניינים

1. כללי 16

משק פתוח:

שאלות:

- (1) ענף X במשק הישראלי פועל בתנאי תחרות משוכללת.
 עקומות הביקוש וההיצע רגילות. כעת המשק נפתח למסחר בינלאומי.
 מכאן ש:
- א. במשק יתפתח ייבוא, במידה והמחיר העולמי גבוה מהמחיר שהיה בשיווי משקל.
  - ב. במשק יתפתח ייצוא במידה והמחיר העולמי נמוך מהמחיר שהיה בשיווי משקל.
  - ג. המשק יישאר בשיווי המשקל המקורי ולא יתפתח ייצוא או ייבוא, במידה והמחיר העולמי שווה למחיר שהיה בשיווי משקל.
  - ד. המשק יישאר בשיווי המשקל המקורי ולא יתפתח ייצוא או ייבוא, בכל מקרה.
- (2) ענף הספגטי במשק הישראלי פועל בתנאי תחרות משוכללת.
 עקומות הביקוש וההיצע רגילות. כעת המשק נפתח למסחר בינלאומי.
 ידוע שהמחיר העולמי שווה למחיר השורר בארץ. מכאן ש:
- א. במשק יתפתח ייבוא.
  - ב. במשק יתפתח ייצוא במידה ובמקביל יחול שיפור טכנולוגי בייצור ספגטי בארץ.
  - ג. במשק יתפתח ייצוא במידה ובמקביל תחול עלייה בשכר העבודה בייצור ספגטי בארץ.
  - ד. במשק יתפתח ייצוא במידה ובמקביל תחול ירידה במחיר רוטב לספגטי (מוצר משלים).
- (3) שוק X פועל בתנאי תחרות משוכללת. ידוע שהביקוש למוצר X הוא: $P = 1000 - 2Q$. היצע המוצר הוא: $P = 200 + 2Q$. המשק נפתח כעת למסחר בינלאומי.
 המחיר העולמי של מוצר X הוא 700 ₪. מכאן ש:
- א. במשק יתפתח ייצוא של 100 יחידות והמחיר המקומי יהיה 700 ₪.
  - ב. במשק יתפתח ייבוא של 100 יחידות והמחיר המקומי יהיה 700 ₪.
  - ג. המשק יישאר בשיווי המשקל המקורי ולא יתפתח ייצוא או ייבוא.
  - ד. חסרים נתונים נוספים כדי לקבוע מה יקרה בשיווי משקל.

(4) שוק X פועל בתנאי תחרות משוכללת. ידוע שהביקוש למוצר X הוא: $P = 1000 - 2Q$. המשק נפתח כעת למסחר בינלאומי. המחיר העולמי של מוצר X הוא 500 ₪. ידוע שבמחיר זה, הצרכנים במשק מייבאים מחצית מהכמות שהם צורכים. כמו כן, נתון שעקומת ההיצע ליניארית ויוצאת מראשית הצירים. מכאן נובע שמשוואת עקומת ההיצע היא:

א. $P = Q$.

ב. $P = 2Q$.

ג. $P = 3Q$.

ד. $P = 4Q$.

תשובות סופיות:

(1) ג'   (2) ב'   (3) א'   (4) ד'

מבוא לכלכלה

פרק 8 - שיווי משקל בטווח ארוך

תוכן העניינים

1. כללי 18

שיווי משקל ענפי בתחרות משוכללת:

שאלות:

(1) ענף X פועל בתנאי תחרות משוכללת בטווח הארוך, ובו פועלות n פירמות זהות

$$TC(x) = \begin{cases} 0 & x = 0 \\ 1600 + 4x^2 & x > 0 \end{cases} \quad \text{עם פונקציית הוצאות:}$$

$$P(x) = \frac{320,000}{X} \quad \text{פונקציית הביקוש העומדת בפני הענף היא:}$$

- א. מהו מחיר השוק בטווח הארוך?
- ב. מהי הכמות שמייצרת כל פירמה?
- ג. מהי הכמות שמייצר הענף כולו?
- ד. כמה פירמות יש בענף?

(2) ענף X פועל בתנאי תחרות משוכללת בטווח הארוך, ובו פועלות n פירמות זהות

$$TC(x) = \begin{cases} 0 & x = 0 \\ 1600 + 4x^2 & x > 0 \end{cases} \quad \text{עם פונקציית הוצאות:}$$

להלן מספר טענות:

- א. אם תגדל ההוצאה הקבועה ב-56.25%, הכמות המיוצרת ע"י כל פירמה בטווח ארוך ומחיר השוק יגדלו ב-50%.
- ב. אם תגדל ההוצאה המשתנה פי 4, הכמות המיוצרת ע"י כל פירמה בטווח ארוך תקטן ב-50%.
- ג. אם תגדלנה ההוצאה הקבועה וההוצאה המשתנה ב-100%, הכמות המיוצרת ע"י כל פירמה בטווח ארוך לא תשתנה ומחיר השוק יגדל ב-100%.

1. כל הטענות נכונות.
2. רק טענה ב' נכונה.
3. רק טענות ב' ו-ג' נכונות.
4. רק טענות א' ו-ב' נכונות.
5. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

(3) ענף X פועל בתנאי תחרות משוכללת בטווח הארוך, ובו פועלות n פירמות זהות

$$TC(x) = \begin{cases} 0 & x = 0 \\ 1600 + 4x^2 & x > 0 \end{cases} \quad \text{עם פונקציית הוצאות:}$$

$$P(x) = \frac{320,000}{X} \quad \text{פונקציית הביקוש העומדת בפני הענף היא:}$$

הממשלה שוקלת להטיל מס באחד משלושה אופנים:

א. הטלת מס קבוע של 2000.

ב. הטלת מס בגובה 40 ₪ לכל יחידה מיוצרת.

ג. הטלת מס בשיעור של 20% מהרווח.

כלכלן טען שמבחינת הפירמות שיישארו בענף אין הבדל ברווחיהן בשיטות השונות ומבחינת הצרכנים עדיפה השיטה השלישית על פני שתי הראשונות. האם הכלכלן צודק או טועה? הוכיחו.

(4) במשק הבננות יש 200 מגדלים זהים עם פונקציית עלות: $TC = 100 + q^2$ לכל

$$P = \frac{2500}{Q^d} \quad \text{יצרן. פונקציית הביקוש לבננות הינו:}$$

א. מהו שיווי המשקל במשק הבננות?

ב. האם המשק נמצא בשיווי משקל לטווח הארוך?

ג. כמה פירמות יצטרכו לצאת מהענף כדי להגיע לש"מ?

ד. מחקרים הראו שבננות מאריכות את תוחלת החיים והביקוש להן עלה

$$P = \frac{40,000}{Q^d} \quad \text{ל: מספר הפירמות קבוע: } n = 200$$

מהו שיווי משקל של ט"ק? מה שיווי משקל של טווח ארוך?

תשובות סופיות:

(1) א. $P = 160$ ב. $x = 20$ ג. $X = 2000$ ד. $n = 100$

(2) טענה 3 נכונה.

(3) הכלכלן צודק.

(4) א. $P = 5$, $Q = 500$ ב. לא.   ג. ראו סרטון.

ד. $P = 20$, $Q = 2,000$

מבוא לכלכלה

פרק 9 - התנהגות אסטרטגית ותורת המשחקים

תוכן העניינים

1. כללי ..... (ללא ספר)

מבוא לכלכלה

פרק 10 - מונופול

תוכן העניינים

1. כללי ..... (ללא ספר)

מבוא לכלכלה

פרק 11 - כשלי שוק - השפעות חיצוניות ומוצרים ציבוריים

תוכן העניינים

1. כללי ..... (ללא ספר)

מבוא לכלכלה

פרק 12 - אי שיוויון בחלוקת הכנסות - עקומת לורנץ ומדד גיני

תוכן העניינים

1. כללי 20

אי שיוויון בחלוקת הכנסות:

שאלות:

- (1) מדד גייני עבור התפלגות ההכנסות בשנת 1996 זהה לזה שחושב עבור שנת 1995. מכאן נובע כי:
- א. עקומת לורנץ המתארת את התפלגות ההכנסות בשנת 1996 זהה בהכרח לזו של שנת 1995.
  - ב. אם ידוע כי גם עקומת לורנץ של שנת 1995 זהה לזו של 1996 מכאן נובע כי ההכנסות של כל משפחה נשארו ללא שינוי.
  - ג. אם ידוע כי גם עקומת לורנץ של שנת 1995 זהה לזו של שנת 1996 יתכן כי חל שינוי בהכנסות והכנסת כל אחת מהמשפחות במשך השתנתה באותו שיעור.
  - ד. לא יתכן כי עקומת לורנץ של שנת 1996 שונה מזו של שנת 1995.
  - ה. תשובות ג' וד' נכונות.
- (2) במשק "אלפא" מחולקת האוכלוסייה לשתי קבוצות השוות בגודלן. קבוצת המשפחות העניות שהכנסת כל אחת 1,000 ₪ בחודש וקבוצת המשפחות העשירות שהכנסת כל אחת 2,000 ₪ בחודש.
- בשנת 1997 חלה עליה בהכנסת כל משפחה עניה ב-10% ל-1,100 ₪ ועליה של 10% בהכנסת כל משפחה עשירה ל-2,200 ₪. כתוצאה משינויים אלה:
- א. עקומת לורנץ לא השתנתה.
  - ב. מאחר והכנסת משפחה עניה גדלה ב-100 ₪ בחודש והכנסת משפחה עשירה עלתה ב-200 ₪ בחודש גדל אי השוויון.
  - ג. מדד גייני לא השתנה אך עקומת לורנץ השתנתה.
  - ד. לא ניתן לדעת מה קרה למדד גייני בלא שיהיו נתונים על מספר המשפחות בכל קבוצה.
  - ה. כל התשובות הנ"ל אינן נכונות.
- (3) אם תגדל הכנסתה של כל אחת מהמשפחות במשק בסכום קבוע של A ₪ אזי:
- א. הכנסת קו העוני עבור משפחה בת שתי נפשות תעלה בפחות מ-A ₪.
  - ב. עקומת לורנץ לא תשתנה ומספר העניים לא ישתנה.
  - ג. מספר העניים לא ישתנה והכנסת קו העוני תעלה בדיוק ב-A ₪.
  - ד. חלקם של העשירונים העליונים בהכנסה הלאומית יגדל.
  - ה. כל התשובות אינן נכונות.

- (4) להלן טענות בנושא קו העוני.
- א. אם יגדלו כל ההכנסות במשק פי שניים לא ישתנה מספר העניים.
  - ב. אם תקטן מאוד הכנסתם של רוב המשפחות המוגדרות עניות והכנסת יתר המשפחות במשק לא תשתנה הרי שהכנסת קו העוני תקטן.
  - ג. עני הוא מי שידו אינה מספקת לרכוש סל מוצרים בסיסי (תכולת הסל נקבעת על ידי ועדה מקצועית).
  - ד. אם קו העוני עבור משפחה בת שתי נפשות הוא 2800 ₪, קו העוני עבור משפחה בת שלוש נפשות הוא 4200 ₪.
  - ה. אם יגדלו כל ההכנסות במשק פי שניים לא תשתנה הכנסת קו העוני.
  - ו. כל התשובות אינן נכונות.
- (5) מתוך נתונים על התחלקות ההכנסות לפני מס ותשלומי העברה עולה כי חלקם של 5 העשירונים הראשונים (מ-1 עד 5) בהכנסות שווה ל-15% וחלקם של 5 העשירונים הבאים מגיע ל-85% (מהעשירון ה-6 ועד ה-10). מכאן שהיחס בין הכנסת העשירון ה-6 להכנסת העשירון ה-5 הוא:
- א. קטן בהכרח מ-5.6666.
  - ב. שווה ל-5.6666.
  - ג. לא ניתן לדעת.
  - ד. ייתכן שאף גדול מ-5.6666.
  - ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.
- (6) הנח שהכנסת קו העוני עבור משפחה בת שתי נפשות ירדה מכ-2800 ₪ למשפחה בת 2 נפשות לכ-2700 ₪ בת שתי נפשות. מכאן ש:
- א. יתכן שגם מספר העניים לא השתנה ושגם מדד גייני לא השתנה.
  - ב. מספר העניים ירד ומדד גייני ירד.
  - ג. מספר העניים עלה ומדד גייני עלה.
  - ד. עקומת לורנץ השתנתה בהכרח.
  - ה. כל התשובות אינן נכונות.
- (7) אם תגדל הכנסתה של כל אחת מהמשפחות במשק פי שניים:
- א. עקומת לורנץ לא תשתנה, הכנסת קו העוני תגדל פי 2 ומספר העניים לא ישתנה.
  - ב. עקומת לורנץ תשתנה, מספר העניים לא ישתנה והכנסת קו העוני תעלה בפחות מפי 2.
  - ג. עקומת לורנץ תשתנה, מספר העניים לא ישתנה והכנסתו קו העוני תעלה בדיוק פי 2.
  - ד. חלקם של העשירונים העליונים בהכנסה הלאומית יגדל.
  - ה. כל התשובות אינן נכונות.

- 8) במשק מסוים ירד מדד ג'יני. הסבר אפשרי לכך הוא:
- הממשלה הטילה מס בשיעור קבוע של 5% על כל הפרטים במשק.
  - הממשלה נתנה מענק בשיעור קבוע של 20% על כל הפרטים במשק.
  - הממשלה נתנה מענק בסכום קבוע של 1000 ₪ לכל הפרטים במשק.
  - חלק גדול מקרב העניים הפסיק לעבוד.
- 9) במשק שאינו שיוויוני, אם תגדל הכנסתה של כל אחת מהמשפחות במשק פי שניים:
- כל משפחה מרוויחה יותר ולכן חלקה בהכנסה הלאומית יגדל ומכאן שמדד ג'יני יקטן.
  - העשירים זוכים לגידול מוחלט גדול יותר בהכנסתם ולכן אי השיוויון גדל.
  - מספר העניים במשק יקטן.
  - כל הטענות האחרות אינן נכונות.
  - ללא מידע על גודל ההכנסות, לא ניתן לדעת מה יהיה השינוי במדד ג'יני.
- 10) הממשלה הטילה על המשפחות מס בשיעור של 5% מההכנסות ובהכנסות מהמס היא השתמשה למימון תשלומי העברה בסכום קבוע לכל המשפחות במשק. מכאן ש:
- מדד ג'יני יגדל ועקומת לורנץ תשתנה.
  - מדד ג'יני יקטן ועקומת לורנץ תשתנה.
  - אי השיוויון במשק לא ישתנה, כיוון שהממשלה החזירה לפרטים את המס שהיא לקחה מהם.
  - כל הטענות האחרות אינן נכונות.
- 11) במשק לא שיוויוני, הממשלה הגדילה את אגרת הטלוויזיה ב-200 ₪. בהנחה שכל המשפחות במשק מחזיקות טלוויזיה וגם משלמות את האגרה (בשונה מהמצב בישראל), הרי שלגבי הכנסת המשפחות לאחר המס, אפשר לומר ש:
- הכנסת כל המשפחות תקטן ב-200 ₪ ולכן אי השיוויון לא ישתנה.
  - הכנסת כל המשפחות תקטן ב-200 ₪ ולכן מדד ג'יני יקטן גם כן.
  - הכנסת כל המשפחות תקטן ב-200 ₪ ולכן עקומת לורנץ תתרחק מהאלכסון.
  - אם הממשלה הייתה מקטינה את האגרה ב-200 ₪, היינו מקבלים השפעה זהה על אי השיוויון במשק.

12) במשק יש שתי משפחות. ידוע שמשפחה א' מרוויחה פי 2 ממשפחה ב'. במצב המוצא, אין מיסים במשק. הממשלה מעוניינת לשנות את המצב ושוקלת שלוש אפשרויות.

1. הטלת מס יחסי של 20%.
2. הטלת מס קבוע של 2000 ₪.
3. הטלת מס הכנסה פרוגרסיבי (שיעור מס עולה עם גידול בהכנסה).

להלן מספר טענות :

- א. אי השוויון יקטן בשתי האפשרויות הראשונות ולא ישתנה באפשרות השלישית.
- ב. באפשרות הראשונה לא יחול שינוי במדד ג'יני ובשתי האחרות, מדד ג'יני יקטן.
- ג. אי השוויון יקטן בכל שלוש האפשרויות.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

13) שתי מדינות בעלות התפלגות הכנסות זהה (עקומת לורנץ ומדד ג'יני זהים) עומדות להתאחד. מכאן שבמשק החדש :

- א. התפלגות ההכנסות ואי השוויון לא ישתנו.
- ב. עקומת לורנץ לא תשתנה.
- ג. מדד ג'יני יקטן בהכרח.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

14) במשקים א' וב', חלוקת ההכנסות אינה שוויונית. במשק א' מדדו את אי השוויון בחלוקה לחמישונים (כל חמישון מהווה 20% מהאוכלוסייה), ובמשק ב' מדדו את אי השוויון בחלוקה לעשירונים. נמצא שלשני המשקים מדד ג'יני זהה. מכאן ש :

- א. מדד ג'יני עבור עשירונים במשק א' ישאר זהה למדד ג'יני עבור חמישונים.
- ב. אם ימדדו עבור אותה חלוקה בשני המשקים (למשל מדידה בעשירונים), ימצאו שאי השוויון במשק א' גדול יותר.
- ג. התחלקות ההכנסות במשק א' שוויונית יותר.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

תשובות סופיות:

(1 ג'	(2 א'	(3 א'	(4 א'	(5 א'	(6 א'	(7 א'
(8 ג'	(9 ד'	(10 ב'	(11 ג'	(12 ד'	(13 ד'	(14 ב'

מבוא לכלכלה

פרק 13 - חשבונאות לאומית

תוכן העניינים

1. כללי 25

חשבונאות לאומית:

שאלות:

(1) להלן נתוני החשבונאות הלאומית של משק בשנה מסוימת (במיליארדי ₪):

1. הצריכה הפרטית – 60.
2. הצריכה הציבורית – 20.
3. ההשקעה הגולמית – 30.
4. הייצוא – 10.
5. הייבוא – 15.
6. פחת – 2.

מנתונים אלו ניתן להסיק, כי בשנה זו:

- א. התוצר הלאומי הגולמי היה 105 והתוצר הלאומי הנקי היה 100.
- ב. התוצר הלאומי הגולמי היה 105 וההשקעה הנקייה הייתה 20.
- ג. במשק קיים עודף ייצוא של 5.
- ד. התוצר הלאומי הנקי היה 103 וההשקעה הנקייה הייתה 28.

(2) מנתוני שאלה 1 ניתן להסיק, כי בשנה זו:

- א. החיסכון הציבורי היה 5.
- ב. השימושים גדולים מהמקורות במשק זה.
- ג. כל הטענות האחרות אינן נכונות.
- ד. החיסכון הלאומי הנקי היה 23.

(3) להלן נתוני החשבונאות הלאומית של משק בשנת 2003:

- מיסים עקיפים נטו – 300 מיליון ₪.
- מיסים ישירים נטו – 400 מיליון ₪.
- הכנסה לאומית – 1200 מיליון ₪.
- רווחים שלא חולקו – 100 מיליון ₪.
- פחת – 60 מיליון ₪.

מנתונים אלו ניתן להסיק, כי בשנת 2003:

- א. התוצר הלאומי הנקי: 1,900 מיליון ₪; ההכנסה הפנויה: 700 מיליון ₪.
- ב. התוצר הלאומי הנקי: 1,500 מיליון ₪; ההכנסה הפנויה: 700 מיליון ₪.
- ג. התוצר הלאומי הגולמי: 1,560 מיליון ₪; ההכנסה הפנויה: 500 מיליון ₪.
- ד. התוצר הלאומי הגולמי: 1,960 מיליון ₪; ההכנסה הפנויה: 500 מיליון ₪.
- ה. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

(4) להלן נתונים על משק בשנת 2000 (במיליוני ₪):

צריכה פרטית	-	900
פחת	-	30
צריכה ציבורית	-	500
מס הכנסה	-	350
מיסים עקיפים נטו	-	80
תשלומי העברה	-	250
השקעה נקייה	-	150
עודף יבוא	-	40
רווחים שלא חולקו	-	0

מכאן ניתן להסיק, כי בשנת 2000 היו:

- התוצר הלאומי הגולמי 1,510; ההכנסה הפנויה 1,430; החיסכון האישי 430.
- התוצר הלאומי הנקי 1,510; ההכנסה הפנויה 1,330; החיסכון האישי 430.
- התוצר הלאומי הגולמי 1,540; ההכנסה הפנויה 1,430; החיסכון האישי שלילי.
- כל הטענות האחרות אינן נכונות.

(5) בהמשך לנתוני השאלה הקודמת, נתון גם שההכנסות משכר במשק הן בסך 830, אז:

- החיסכון הציבורי: 320; החיסכון במשק: 110; ההכנסה הלאומית היא 1,430.
- הגירעון הציבורי: 320; החיסכון במשק: 110; הרווחים במשק הם 600.
- החיסכון הציבורי: 320; החיסכון במשק: 110; הרווחים במשק הם 600.
- הגירעון הציבורי: 320; החיסכון במשק: 430; ההכנסה הלאומית היא 1,430.

(6) להלן נתונים על משק בשנת 2001 (במיליוני ₪):

השקעה גולמית	-	1,900
פחת	-	50
צריכה ציבורית	-	1,500
מס הכנסה	-	500
קצבאות שונות ודמי אבטלה	-	250
הכנסות משכר	-	1,500
הכנסות מרווחים	-	2,500
עודף יבוא	-	400
רווחים שלא חולקו	-	50

בנוסף, ידוע שלא מוטלים כל מיסים נוספים ולא משולמות כל קצבאות או סובסידיות נוספות.

מכאן ניתן להסיק, כי בשנת 2000 היו :

- א. התוצר הלאומי הגולמי : 4,050 ; ההכנסה הפנויה 3,700 ; החיסכון הלאומי 1,450.
- ב. התוצר הלאומי הנקי : 4,050 ; ההכנסה הפנויה 4,000 ; החיסכון האישי 2,650.
- ג. התוצר הלאומי הגולמי : 4,000 ; ההכנסה הפנויה 3,700 ; החיסכון הממשלתי שלילי.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

(7) בהמשך לנתוני השאלה הקודמת ניתן להסיק כי :

- א. הגירעון הציבורי : 1,500 ; החיסכון במשק : 1,350 ; הצריכה הפרטית : 1,050.
- ב. הגירעון הציבורי : 0 ; החיסכון במשק : 2,650 ; הצריכה הפרטית : 1,050.
- ג. הגירעון הציבורי : 1,250 ; החיסכון במשק : 2,650 ; הצריכה הפרטית : 1,000.
- ד. הגירעון הציבורי : 1,250 ; החיסכון במשק : 1,450 ; הצריכה הפרטית : 1,050.

(8) איזה מהסעיפים הבאים הוא הנכון ביותר :

- א. ייתכן מצב שבו השימושים גדולים מהמקורות.
- ב. ייתכן מצב שבו אחד השימושים, או סכום של כמה מהם, גבוה מהתוצר הלאומי הגולמי.
- ג. ייתכן מצב שההשקעה הגולמית תהיה שלילית.
- ד. לא ייתכן מצב שבו ההשקעה של המשק תהיה גבוהה מהחיסכון של המשק.

(9) מנתוני החשבונאות הלאומית של שנה מסוימת, נובע כי סך הצריכה הפרטית וההשקעה הגולמית היו גדולים מהתל"ג. מכאן נסיק כי :

- א. יש טעות בנתונים.
- ב. ההשקעה הנקייה שלילית.
- ג. קיים גירעון בתקציב הממשלה.
- ד. המשק הוא בהכרח משק פתוח והייבוא גבוה מהייצוא.
- ה. כל הטענות האחרות שגויות.

(10) מנתוני החשבונאות הלאומית של המשק בשנה הנוכחית, נובע כי :

- התוצר הלאומי גדל, עודף היצוא קטן, הצריכה הפרטית, הצריכה הציבורית והמיסים - לא השתנו, ואילו תשלומי ההעברה גדלו.
- מנתונים אלו ניתן להסיק, כי :
- א. החיסכון במשק קטן.
- ב. ההשקעה גדלה והגירעון בתקציב הממשלה גדל.
- ג. ההשקעה גדלה והגירעון בתקציב הממשלה קטן.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

11 מנתוני החשבוונאות הלאומית של המשק בשנה הנוכחית, נובע כי :
 התוצר הלאומי קטן, החיסכון האישי גדל, עודף היבוא גדל, ההשקעה הנקייה,
 החיסכון העסקי והמיסים נטו - לא השתנו.
 מנתונים אלו ניתן להסיק, כי :

- א. הצריכה הפרטית לא השתנתה.
- ב. הצריכה הפרטית והגירעון בתקציב הממשלה גדלו.
- ג. הצריכה הפרטית קטנה והגירעון בתקציב הממשלה קטן.
- ד. הצריכה הפרטית קטנה והגירעון בתקציב הממשלה גדל.

12 מנתוני החשבוונאות הלאומית של המשק בשנה הנוכחית (באלפי ₪), נובע כי :
 הצריכה הפרטית : 15,000, הצריכה הציבורית : 7,000 והחיסכון הנקי במשק : 8,000.
 איזה טענה היא הנכונה ביותר :

- א. התוצר הנקי במשק הוא 30,000.
- ב. רק אם המשק סגור, התוצר הנקי במשק הוא 30,000.
- ג. רק אם המשק פתוח, התוצר הנקי במשק הוא 30,000.
- ד. לא ניתן לומר בוודאות מה גודל התוצר.

תשובות סופיות:

(1 ד'	(2 א'	(3 ב'	(4 ב'	(5 ב'	(6 א'
(7 ד'	(8 ב'	(9 ד'	(10 ב'	(11 ד'	(12 א'

מבוא לכלכלה

פרק 14 - שוק העבודה

תוכן העניינים

1. כללי ..... (ללא ספר)

מבוא לכלכלה

פרק 15 - בנקים וכמות הכסף

תוכן העניינים

1. כללי 29

בנקים וכמות הכסף:

שאלות:

- (1) להלן נתונים על המערכת הבנקאית :
 בסיס הכסף – 5,000.
 מזומן בידי הציבור – 3,000.
 יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש – 0.25.
 מכאן ניתן להסיק, כי :
 א. כמות הכסף במשק היא 11,000 ₪.
 ב. כמות הכסף במשק היא 8,000 ₪.
 ג. ההלוואות במשק הן 5,000 ₪.
- (2) להלן נתונים על המערכת הבנקאית :
 בסיס הכסף – 5,000.
 הלוואות – 4,000.
 יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש – 0.20.
 מכאן ניתן להסיק, כי :
 א. כמות הכסף במשק היא 11,000 ₪.
 ב. כמות הכסף במשק היא 9,000 ₪.
 ג. הרזרבה היא 2,000 ₪.
 ד. לא ניתן לומר בוודאות מה כמות הכסף ללא נתונים נוספים.
- (3) הרזרבות של הבנקים המסחריים הן 4,500 ש"ח, ופיקדונות העו"ש בסך של 9,000 ₪. ידוע כי הבנקים תמיד עומדים ביחס הרזרבה הדרוש. פדיון של אג"ח ע"י הבנק המרכזי יצר עירווי חיצוני חיובי בסך 1,500 ₪. כתוצאה מכך :
 א. כמות הכסף לא תשתנה.
 ב. כמות הכסף תגדל ב-3,000 ₪.
 ג. סכום ההלוואות של הבנקים לציבור יגדל ב-3,000 ₪.
 ד. סכום ההלוואות של הבנקים לציבור יקטן.
 ה. בסיס הכסף לא ישתנה.

(4) נתונים שני משקים זהים, בהם יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש = 0.25. ידוע כי הבנקים תמיד עומדים ביחס הרזרבה הדרוש. בשני המשקים, הממשלה קנתה אג"ח מהציבור בסך 1,000. במשק א', הציבור הפקיד את כל הסכום בחשבון העו"ש. במשק ב', הציבור החליט להגדיל אחזקותיו במזומן ב-200. להלן מספר טענות:

- א. כמות הכסף תגדל באותה מידה בשני המשקים.
- ב. בסיס הכסף יגדל באותה מידה בשני המשקים.
- ג. ההלוואות תגדלנה באותה מידה בשני המשקים.
- ד. כמות הכסף תהיה גדולה יותר ב-600 במשק א'.
- ה. טענות ב' וד' נכונות.

(5) במערכת הבנקאות של משק ידועים הנתונים הבאים:
כמות הכסף היא 2,500 ויחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש הוא 0.25. כמו כן, ידוע שהציבור במשק מעוניין תמיד לשמור 4 ₪ בפיקדונות העו"ש, על כל 1 ₪ מזומן שבידיו. מכאן ש:

- א. בסיס הכסף הוא 1,200.
- ב. רזרבות הבנקים הן 625.
- ג. ההלוואות לציבור הן 2,000.
- ד. פיקדונות העו"ש הם 2,000.
- ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(6) הבנק המרכזי החליט להגדיל את יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש פי שתיים. מכאן ש:

- א. בסיס הכסף יגדל.
- ב. רזרבות הבנקים תקטנה.
- ג. ההלוואות לציבור יקטנו.
- ד. כמות הכסף תקטן ביותר מפי שתיים.
- ה. כמות הכסף תקטן פי שתיים.

(7) נתון כי:

- הבנק המרכזי הגדיל פי 2 את יחס הרזרבה.
  - חל עירוי חיצוני חיובי שהגדיל פי 2 את הרזרבות של הבנקים.
- כתוצאה מכך:

- א. כמות הכסף לא תשתנה.
- ב. כמות הכסף תגדל.
- ג. בסיס הכסף לא ישתנה.
- ד. סכום ההלוואות של הבנקים לציבור לא ישתנה.

- (8) יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש הוא 0.25. הציבור הגדיל את המזומן שבידיו ב-500 ₪ והבנק המרכזי קנה אג"ח מהציבור ב-1,000 ₪. כתוצאה מכך:
- א. כמות הכסף תגדל ב-2,500 ₪.
  - ב. בסיס הכסף יגדל ב-1,500 ₪.
  - ג. פיקדונות העו"ש לא ישתנו.
  - ד. רזרבות הבנקים יגדלו ב-1,000 ₪.
  - ה. טענות א' וב' נכונות.
- (9) יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש הוא 0.2. הציבור הקטין את אחזקותיו במזומן ב-500 ₪. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על כמות כסף קבועה. לשם כך עליו:
- א. לרכוש אג"ח מהציבור בסך 400 ₪.
  - ב. למכור אג"ח לציבור בסך 400 ₪.
  - ג. לרכוש אג"ח מהציבור בסך 500 ₪.
  - ד. למכור אג"ח לציבור בסך 500 ₪.
  - ה. להקטין את יחס הרזרבה בשיעור מסוים.
- (10) יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש 0.25. עקב הירידה במספר בתי העסק המקבלים המחאות (צ'קים), הציבור הגדיל את אחזקותיו במזומן ב-1,000 ₪. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על כמות כסף קבועה. לשם כך עליו:
- א. לרכוש אג"ח מהציבור בסך 750 ₪.
  - ב. למכור אג"ח לציבור בסך 1,000 ₪.
  - ג. לרכוש אג"ח מהציבור בסך 1,000 ₪.
  - ד. למכור אג"ח לציבור בסך 750 ₪.
  - ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.
- (11) יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש הוא 0.5. עקב הגידול במספר בתי העסק המכבדים כרטיסי אשראי, הציבור הפקיד בבנק 8,000 ₪ והקטין אחזקותיו במזומן. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על כמות כסף קבועה. לשם כך עליו:
- א. לרכוש אג"ח מהציבור בסך 4,000 ₪.
  - ב. למכור אג"ח לציבור בסך 8,000 ₪.
  - ג. למכור אג"ח לציבור בסך 4,000 ₪.
  - ד. לרכוש אג"ח מהציבור בסך 8,000 ₪.
  - ה. להקטין את יחס הרזרבה בשיעור מסוים.

(12) יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש הוא 0.4. הציבור החליט להגדיל את אחזקותיו במזומן ב-1500 ₪. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על כמות כסף קבועה. לשם כך עליו:

- א. לרכוש אג"ח מהציבור בסך 1500 ₪.
- ב. למכור אג"ח לציבור בסך 1500 ₪.
- ג. לרכוש אג"ח מהציבור בסך 900 ₪.
- ד. למכור אג"ח לציבור בסך 900 ₪.
- ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(13) ידועים הנתונים הבאים: יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש - 0.25. הרזרבות של הבנקים 5,000 ₪. ידוע שהציבור מחזיק כמות מזומן קבועה. כתוצאה מפדיון של אג"ח, חל עירווי חיצוני חיובי בסך 3000 ₪. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על כמות הכסף קבועה ע"י קביעת יחס רזרבה חדש. יחס הרזרבה הרצוי החדש יהיה:

- א. אין צורך בשינוי יחס הרזרבה.
- ב. 0.4.
- ג. 0.5.
- ד. 0.6.
- ה. 0.33.

(14) להלן נתונים על מערכת הבנקאות במשק: יחס הרזרבה כנגד פיקדונות עו"ש - 0.25. הציבור נוהג להחזיק 1 ₪ במזומן על כל 4 ₪ בעובר ושב. כעת הממשלה פודה אג"ח מן הציבור בסך 1,000. מה יקרה לכמות הכסף?

- א. תגדל ב-4000.
- ב. תגדל ב-2500.
- ג. תקטן ב-4000.
- ד. ההלוואות לציבור תגדלנה ב-1,000.

(15) להלן נתונים על מערכת הבנקאות במשק:

נתון כי יחס הרזרבה הוא 0.25, והציבור נוהג להחזיק תמיד 2 ₪ בחשבון עו"ש לכל 1 ₪ שהוא מחזיק במזומן.

הבנק המרכזי מכר לציבור אג"ח בסך 120 מיליון ₪. כתוצאה מכך:

- א. כמות הכסף תקטן ב-120 מיליון ₪.
- ב. המזומן בידי הציבור יקטן ב-80 מיליון ₪.
- ג. הרזרבות של הבנקים יקטנו ב-120 מיליון ₪.
- ד. ההלוואות של הבנקים לציבור יקטנו ב-60 מיליון ₪.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

- 16** להלן נתונים הידועים על מערכת הבנקאות :
- כמות הכסף שווה ל-100,000 ₪. בסיס הכסף 40,000 ₪.
 יחס הרזרבה המינימלי כנגד פיקדונות עו"ש 0.2.
 מכאן ניתן להסיק, כי :
- א. ההלוואות של הבנקים לציבור הן בסך של 50,000 ₪.
 ב. הרזרבות של הבנקים הן בסך של 30,000 ₪.
 ג. המזומן שבידי הציבור שווה ל-25,000 ₪.
 ד. פקדונות עו"ש הם 80,000 ₪.
- 17** להלן נתונים על מערכת הבנקאות במשק :
- יחס הרזרבה הוא 0.25, והציבור נוהג להחזיק תמיד יחס קבוע בין חשבון עו"ש למזומן שהוא מחזיק בידיו. הרזרבה של הבנקים 500 מיליון ₪ ובסיס הכסף הוא 1500 מיליון ₪. הבנק המרכזי מכר לציבור אג"ח בסך 1200 מיליון ₪. כתוצאה מכך :
- א. כמות הכסף תגדל ב-2400 מיליון ₪.
 ב. המזומן בידי הציבור יקטן ב-1,000 מיליון ₪.
 ג. הרזרבות של הבנקים יקטנו ב-1200 מיליון ₪.
 ד. ההלוואות של הבנקים לציבור יקטנו ב-600 מיליון ₪.
 ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

תשובות סופיות:

(1) א'	(2) ב'	(3) ב'	(4) ה	(5) ד'	(6) ג'	(7) א'
(8) א'	(9) ב'	(10) א'	(11) ג'	(12) ג'	(13) ב'	(14) ב'
(15) ב'	(16) ג'	(17) ה				

מבוא לכלכלה

פרק 16 - מודל קיינס חלק א'

תוכן העניינים

1. כללי ..... (ללא ספר)